

Der er ikke sket brud på skriftemålshemmeligheden. De havde jo skriftet i fuld offentlighed i kirken og dernæst fået deres synders forladelse. Dernæst kommer så det verdslige mellemværende med obersten, der formentlig har været jorddrot på stedet.

Men foruden at belyse præstens andel i retsforfølgelsen rejser den endnu et spørgsmål til Ditlev Tamms og Jens Chr. V. Johansens retshistoriske artikel: Hvad indebærer en såkaldt »aftingning«? Efter min bedste overbevisning kan enhver indbetaling af bøder, som er pådømt ved retten, kaldes aftingning. Og rigtignok vil det have konsekvenser, hvis en domfældt ikke betaler sine bøder. Men mon det er så sikkert, at man af den grund kan betragte bøden som et alternativ til anden straf? Artiklens forfattere formoder, at en bestemt person havde undgået at stå offentligt til skrifte, fordi han havde indbetalt sin lejer-målsbøde. I det foranstående har vi set et eksempel på, at det modsatte i alt fald ikke gjaldt. Søren havde allerede tilstået sit lejer-mål i menighedens påhør. Men det fritog ham ikke for samfundets sanktion. Alternativet til frivillig indbetaling af bøden var i dette tilfælde, at han kom til at »lide nam og vurdering«.

Gunnar Solvang

En kommentar

til Lise Andersens anmeldelse af »Vadehavsbønder på Rømø«

Seks år efter udgivelsen af min bog *Vadehavsbønder på Rømø – Landbrugsudvikling og livsvilkår i det 20. århundrede* (BYGD 1986) kunne man i *Fortid og Nutid* 1992, nr. 2, s. 135, læse en højst besynderlig anmeldelse af Lise Andersen.

Jeg har spekuleret på, om en del af anmelderens misforståelser måske skulle stamme fra et indlæg om »Økologisk tilpasning i et vadehavssamfund« på et symposium på Hollufgård, hvor Lise Andersen stod på deltagerlisten. Efter indlægget udspandt der sig en kort, indforstået, men uafsluttet diskussion blandt nogle etnologer om begre-

bet »økologisk kompensation«. Jeg synes, jeg kan genkende den i anmeldelsen, så jeg gætter på, at det er herfra, at anmelderen har plukket nogle lidt forvirrende synspunkter og bragt dem videre i anmeldelsen – og den er jo helt gal. Jeg må indrømme, at jeg har svært ved at gå ind i en debat på det grundlag, der ridses op i anmeldelsen, men vil alligevel fremsætte et par kommentarer.

For det første tager Lise Andersen afsæt i bogens redaktionelle forord om forskningsprojektet »Vadehavets Kulturhistorie« og ikke i selve bogens (undersøgelsens) formål. Åbenbart derfor tror (og skriver) anmelderen – fejlagtigt – at der er tale om et delresultat, hvad der ikke er. Bogen fremlægger et selvstændigt forskningsarbejde.

For det andet bider Lise Andersen sig fast i en uklar opfattelse af en »økologisk metode« (hvad der så end menes hermed?), idet hun tilmed påstår, at jeg er forfaldet til en rigid anvendelse af denne metode, og hun får endog stemplet mit arbejde som mere eller mindre »biologisme«. Kritikken baserer Lise Andersen på sin »selvkonstruerede« diskussion af forholdet mellem befolkningsstørrelse og øens ressourcer, som hun faktisk påstår »trak folk til og resulterede i et stort befolknings-tal«. Ja, hun mener endog at kunne finde støtte for sit postulat i bogen, hvad der ikke er hold i. Efter at have beskyldt forfatteren for at vikle sig ind i en ufrugtbar diskussion herom, fremsætter anmelderen herefter sine egne synspunkter på »økologiske systemer« – men det har nu ikke noget med bogen at gøre.

For det tredje må jeg sige, at Lise Andersens brug af begreber i det hele taget er noget løs. Jeg tager ikke »udgangspunkt i en økologisk metode«. Ja, man kan næsten forledes til at tro, at blot der sættes øko foran, ved vi hvad det handler om. Dvs. selvdefinerende begreber? Fordi det *økologiske aspekt* indgår i en helhedsundersøgelse på linje med det geografiske, økonomiske, sociale og kulturelle aspekt, berettiger det ikke til nævnte »øko-prædikat«! Endvidere vil jeg godt sige, at jeg har lidt svært ved at tage det alvorligt, når anmelderen sætter lighedstegn mellem etnologiske undersøgelser (det, etnologer kalder

lokalstudier) og »egns- eller sognehistorie«. Og desuden er ressourcer ikke synonyme med niches.

For det fjerde, hvis der er synspunkter i en bog, der er værd at debattere i en anmeldelse, bør kritikken da have en rimelig substans, så postulatene ikke blot bliver til skældsord. Er det ikke en del af faghistorikernes normer?

Til sidst: At bogen drejer sig om landbrugsudvikling i de sidste ca. 100 år i et lokalsamfund, fremgår meget lidt af anmeldelsen, da Lise Andersen forsømmer at referere indholdet. Så alt i alt må læseren få et totalt forvirret indtryk af, hvad denne bog indeholder.

Jeg synes ikke, man kan være bekendt at anmelde en bog uden at have læst den.